

ff. de regulis juris, Oroscius in l. si quis ex argentariis, §. si initium, n. 67. *Et* tribus sequentibus ff. de edendo, Rebuffus 2. tom. ad leges Gallicas, in tit. ut contractus, ac testamenta, *Et* omnes alii actus Gallicis incipientibus, art. 1. gloss. 4. Ancharanus in consil. 431. Ananias in consil. 33. Rubens, in consil. 94. Butrius in consil. 12. *Est* advertendum, Parisius in consil. 12. n. 19. *Et* sequentibus in consil. 27. n. 11. *Et* 12. vol. 2. Craveta in consil. 216. n. 5. *Et* sequentibus, ubi dicit plura in proposito, quæ secundum eum singulariter sunt notanda, tanquam lucra & questus plena. Rolandus in consil. 32. n. 13. *Et* sequentibus, vol. 2. *Et* in consil. 26. ex n. 12. cum sequentibus, vol. 3. *Et* in consil. 44. ex n. 25. vol. 1. Bertrandus in consil. 1. n. 76. *Et* seqq. vol. 1. *Et* in consil. 190. ex n. 2. vol. 3. *Et* in consil. 61. n. 5. cum seqq. eodem vol. Cephalus in consil. 238. n. 10. cum seqq. lib. 2. Simon de Præcis de interpretatione ultimarum voluntatum, lib. 2. dubitat. 2. à n. 56. fol. 195. & commendo Grammaticum in decis. 106. ubi de protocollo, requisitis, atque effectibus illius, multa cumulat, quæ alibi ita plene non sunt resoluta, vide etiam omnino Burgos de Paz in consil. 14. ex n. 4. usque ad 10. Ex eo autem, & aliis relictis supra, deducuntur sequentia.

Primò, protocollum, seu registrum, ut fidem faciat, & solemnè sit, atque ut ex illo authenticum instrumentum sumi possit, continere debere omnes solemnitates in instrumento publico requisitas: quod in terminis sic notarunt Joannes Andreas in addition. ad Speculatorem, in titulo de instrumentorum editione, in §. videndum, Abbas in cap. cum P. Tabellio, de fide instrumentorum. Guido Papa decis. 19. qui postquam allegavit Cinum, Bartolum, & Baldum ita tenentes, ait ita fuisse per Curiam Delphinalem determinatum, Franc. Marc. decis. 163. n. 14. part. 2. *Et* decis. 231. n. 1. *Et* 2. part. 1. Craveta in consil. 216. ex n. 5. Ananias, Parisius, & Rolandus in locis relictis supra, n. præcedenti: Bertrandus in consil. 61. n. 7. *Et* sequentibus, vol. 7. *Et* in consil. 1. n. 78. vol. 1. Chalfaneus in consil. 63. n. 31. Corneus in consil. 226. n. 4. per totum, vol. 3. & apud nos hodie qualiter confici debeat, expressum est in l. 13. tit. 25. lib. 4. novæ recopilationis; & si protocollum sit perditum, vel originale, an instrumentum stetur, & an præsumi debeat, quod sit perditum post Alexand. & Felin. vide Simonem de Præcis ut supra, lib. 2. dict. solut. 2. n. 68. folio 195.

Secundò deducitur, instrumentum desumptum ex protocollo, seu registro vitioso, & non solemnè, nullum esse, tanquam extractum, & productum à radice infecta, & vitiosa. Ancharanus in consil. 431. colum. 1. Berous in consil. 1. n. 12. vol. 2. Corneus in consil. 70. col. 2. vol. 4. Parisius in consil. 27. n. 13. *Et* 14. vol. 2. Rolandus dict. consil. 32. n. 26. *Et* n. ult. lib. 2. *Et* in consil. 44. num. 16. lib. 1. Purpuratus in consil. 172. in fine, lib. 2. Cephalus in consil. 409. n. 2. lib. 3. Hippol. Riminaldus in consil. 109. lib. 2. ubi n. 100. actum videbis, an protocollum cancellatum, seu vitiatum in partibus substantialibus fidem faciat, necne, & Junge Menochium de arbitrariis, lib. 2. dict. casu 187. numero 17. Marcus Antonium Eugenium in consil. 51. numero 11. *Et* num. 14. lib. 1. Simon de Præcis ubi supra, numero 56. *Et* 57. fol. 195. Erit autem apud nos vitiosum, si non contineat ea, quæ in dict. l. 13. tit. 25. lib. 4. novæ collectionis Regiæ exprimentur, de qua tantum vide Burgos de Paz dict. consil. 14. ex n. 4. cum sequentibus.

Tertiò deducitur, protocollum seu registrum penes Tabellionem servari, nimis necessarium esse; tum ut parti exhibeatur, cum necesse fuerit, juxta ea, quæ plenè adnotantur per Covarruviam practicarum, cap. 21. tum etiam, ut cum ipso protocollo conferri possit instrumentum extractum, si aliquando de ejus fide, aut auctoritate dubitari contingat; nam, ut inquit Bertrandus in consil. 415. n. 1. vol. 4. *Et* in consil. 55. n. 1. vol. 3. *Et* in consil. 219. n. 8. vol. 2. quoties de viribus instrumenti dubitatur, recurritur ad protocollum, tanquam ad 48 fontem & matricem §. penult. in Authent. de Tabellioni-

bus, & notant Bartolus, Baldus, Imola, & Cumanus in l. Sempronio Proculo, ff. de legatis secundò. Marcus Antonius Eugenius in consil. 51. n. 10. vol. 1. Azeved. in l. 12. tit. 25. lib. 4. compilationis, n. 9. *Et* 10. Idque optimè consideravit l. 9. tit. 19. partit. 3. in illis verbis: E por esso la mandamos escrivir en el registro, por que si la carta se perdiera, o viniere alguna duda sobre ella, que se pueda mejor probar por alli. Et videtur sentire l. 12. *Et* 13. tit. 25. l. 4. novæ collectionis Regiæ. Et hætenus de protocollo, aut registro: Originale verò, vel authenticum instrumentum dicitur prima scriptura, quæ ab eodem tabellione à partibus rogato, ex protocollo à se confecto extrahitur, & partibus editur, de qua loquitur textus in l. 2. ff. de fide instrumentorum, in l. finali, ff. quemadmodum testamenta aperiuntur, l. census, ff. de probationibus l. 4. l. Pomponius ff. familie Ericiscunde, cap. 1. de fide instrumentorum, Covarruvias practicarum, cap. 19. n. 3. Parlatorius rerum quotidianarum lib. 2. cap. finali, 1. part. §. 12. limitat. 2. num. 21. Nec potest amplius quam semel dari partibus, nisi casu amissionis probato coram Judice, & ipsius auctoritate, & partis citatione interveniente, ac denique concurrentibus his, quæ adducit Covarruvias practicarum, cap. 26. num. 4. Modernus in consuet. Parisiens. tit. 1. §. 5. n. 42. & confirmat l. 10. *Et* 11. tit. 19. partit. 3. l. 17. tit. 25. l. 4. novæ collectionis Regiæ ubi vide Azevedum, & de hoc instrumento primùm extracto loquuti sumus supra, ex num. 1. usque ad n. 39.

Nunc verò de exemplo sumpto, vel transumpto agendum est: Et pro brevi, veraque explicatione constituo, exemplum sumptum, aut transumptum, dici scripturam, quæ ab originali extrahitur, sive etiam ex protocollo extracta, quæ originalis non sit, quæ regulariter nullam fidem facit, nisi authenticum, aut originale ipsum instrumentum ostendatur: Idque ex juris utriusque regula, quæ definitum est, non esse adhibendam fidem in iudicio, exemplis instrumentorum, nec exemplaribus, per textum in c. 1. de fide instrumentorum, l. 2. ff. eodem tit. l. procurator, C. de edendo, secundum intellectum glossæ finalis, l. ult. ff. quemadmodum testamenta aperiuntur, l. 3. C. de diversis rescriptis, l. 114. in fine, *Et* l. 44. tit. 18. partit. 3. l. 2. tit. 14. partit. 6. & plenissime declarant post ordinarios in multis locis relictos, Gregorius Lopez in dict. legibus partit. Curtius junior in consil. 166. lib. 1. Romanus singulari 376. *Et* 716. Arnoldus singulari 50. Pratejus lib. 9. regula 434. Socinus regula 136. Dueñas regula 280. Lanfrancus de Oriano in tractatu de instrumentis, in 9. volum. tractatum, num. 11. *Et* seqq. Modernus in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 5. ex n. 33. Craveta in consil. 275. Covar. practicarum, cap. 19. num. 2. *Et* cap. 21. per totum. Padilla in l. 3. C. de diversis rescriptis per totam l. ubi vide omnino, Rolandus in consil. 69. num. 54. *Et* seqq. vol. 3. Parlatorius rerum quotidianarum, lib. 2. cap. finali, 1. part. §. 12. limitatione 2. Pet. Augustin. Morla emporij, tit. 11. de fide instrumentorum, quest. 1. Cephal. in consil. 268. num. 5. lib. 2. qui ex Innocent. Baldo, Jafone, Alexan. & aliis, veram præfatæ resolutionis rationem assignant, dum dicunt, scripturam Tabellionis non probare nisi in his, in quibus ipse interfuit, & de quibus fuit à partibus rogatus, authent. de tabellionibus, §. nos autem, collatione 4. Unde cum is Tabellio, qui exemplum transumpsit, non fuerit præfens, neque rogatus tempore contractus, imò alius sit diversus ab eo, qui instrumentum primùm confecit, meritò fides illi non adhibetur; nam etsi verè, & fideliter transumpserit, non potest ipse fidem præstare, quòd partes voluerint & rogavit, ut conficiatur, ut etiam adnotarunt Alexand. in consil. 10. col. fin. lib. 6. Federicus de Senis in consil. 193. Boerius decisio 36. num. 4. & decisio 37. n. 3. Guid. Pap. decisio 19. Afflicti decisio 245. num. 7. & decis. 48. num. 3. *Et* decisio 317. num. 4. Decianus, multis modis declarans; idcirco videndus omnino in consil. 24. ex num. 23. cum multis seqq. vol. 1. & in consil. 180. vol. 2. Molina de Hispanor. primog. lib. 3. c. 13.

Exemplum autem, ut probet, quæ formâ, & qua solemnitate sit transcribendum ex originali, aut ex protocollo, & quæ intervenire debeant in actu prædicto, plenè explicarunt Covar. practic. dict. cap. 21. n. 4. *Et* seqq. Parlatorius loco relato supra n. 52. in fine limitatione 2. n. 18. in fine, *Et* n. 19. Aviles cap. 19. prætorum, gloss. erasladen, *Et* c. 6. gloss. copia n. 4. Padilla in d. l. 3. C. de diversis rescriptis, ex n. 5. Afflicti decis. 6. dicens octo requiri ut instrumentum traduci possit, & illa sigillatim referens, *Et* lib. 1. consil. Neapolit. tit. 73. nu. 59. *Et* 60. Natta in consil. 143. lib. 1. Roland. in consil. 69. n. 57. *Et* 58. vol. 3. *Et* in consil. 32. n. 21. *Et* seqq. lib. 4. Gratus in resp. 57. n. 20. vol. 2. *Et* in resp. 37. n. 37. vol. 1. Jacobus Mandellus de Alba in consil. 101. ex n. 4. Pratejus lib. 9. regula 434. Boerius decis. 36. Bertrandus in consil. 290. ex n. 6. vol. 3. *Et* in consil. 19. n. 1. vol. 1. *Et* in consil. 229. n. 2. vol. 6. eleganter Decianus in consil. 18. à princ. usque ad n. 18. lib. 2. Burfatus in consil. 123. n. 10. lib. 1. item Decianus in consil. 24. ex n. 27. lib. 1. Colligitur autem ex prædictis Authoribus resolutio quorundam, quæ valde utilia, & necessaria sunt, & in praxi frequenter contingunt.

Primò, utrùm exemplum nimis antiquum ex originali instrumento traductum, propter antiquitatem exemplationis, fidem, aut probationem faciat, etiam si de solemnitate traditionis non appareat, de quo vide Covar. practicar. dict. c. 21. n. 7. Padillam in dict. l. 3. C. de diversis rescriptis, num. 13. *Et* 14. ubi etiam explicat, quando instrumentum dicatur ab antiquo confectum. His Junge Molin. de Hispan. primogeniis, lib. 3. cap. 13. n. 49. ubi numeris præcedentibus probavit, ex exemplo Majoratus præfati non posse remedium possessorum, de quo in l. 45. Tauri nisi appareat originale, vel exemplum ex mandato Judicis cum partis citatione ab ipso originali sumptum, idque ratione aut doctrina superius dicta: quòd exemplum regulariter non probat, nisi fuerit sumptum auctoritate Judicis, & cum partis citatione, postmodum verò d. n. 49. dicit in casu contingenti vidisse à supremo Castellæ Consilio, præfatum bonorum Majoratus possessionem ex quodam exemplo Primogenii antiquissimo, quòd penes ultimum Majoratus possessorem inventum fuit, & quòd tanquam vera scriptura Majoratus fuit semper observatum, & cui etiam plura alia veritatis adminicula assistebant. Junge etiam Decianum in consil. 24. ex n. 27. lib. 1.

Secundò, utrùm in dubio præsumendum sit, citationem partis intervenisse, quæ necessaria est cum exemplum transcribitur: de quo vide Padillam in dict. l. 3. C. de diversis rescriptis, n. 8. Decian. ubi supra, usque ad n. 47. ubi quid, si simus in antiquis.

Tertiò, utrùm exemplum desumptum ab eodem Notario, qui originale confecit, plenam fidem faciat? In quo dubio partem affirmativam, scilicet plenè probare, videtur tenere Bart. in l. si quis ex argentariis, §. prætor, Joan. del Castillo Quotid. Controv. Juris, Tom. II.

ff. de edendo, per illum textum intelligendo, prout inducit Padilla, quem statim referam: idem Bartolus in leg. Sempronio, ff. de legatis 2. Baldus, & Aretinus, per illum textum in l. unum, ff. de testamentis, Bartolus in princ. oppositio 2. Salicetus n. 3. Alexan. n. 5. Jafon n. 3. Curtius n. 11. & Purpuratus n. 24. in Authent. si quis in aliquo documento, C. de edendo quos sequitur Padilla in d. l. 3. C. de diversis rescriptis, n. 4. & ultra eum Modern. Paris. qui in proposito cæteris aliis elegantius loquitur in consuet. Paris. tit. 1. §. 5. n. 42.

Nec urget in contrarium textus in l. 1. §. sed si unum, 59 ff. de bonorum possessione secundum tabulas, qui exp. n. d. solet ab aliis, quasi contrarium probet, dum dicit: C. de si unum fecerit quasi testamentum testator, aliud quasi exemplum: si quidem id extat, quod voluit esse testamentum, bonorum possessio petetur: si verò id quod exemplum erat, bonorum possessio peti non poterit, ut Pomponius scripsit. Nam verè textus ille loquitur in exemplo, quòd quamvis ab ipso testatore confectum fuisset, simplex tamen erat, nec ab eodem Tabellione signatum: idcirco nullam fidem facere potest, ut advertunt Glossabi verbo, exemplum, Alexand. in d. l. unum, ff. de testamentis, Decius in dict. authent. si quis in aliquo documento, n. 14. Modernus Paris. dict. §. 5. n. 42.

Denique tandem, & quarto loco, instrumentum faciens mentionem de alio regulariter non probare, per text. in dict. authent. si quis in aliquo documento, C. de edendo, ubi Doctores communiter, & latè equidem explicarunt, Covar. practicarum, dict. c. 21. n. 2. vers. quod si fiat. Mascardus de probationibus, tom. 2. conclusio 923. per totam, Petrus Augustin. Morla emporij, tit. 11. de fide instrumentorum, quest. 1. n. 23.

CAPUT XVII.

Ad ornatum Legis; Hæreditas &c.

Ex l. hæreditas, 53. ff. de petitione hæreditatis, ubi quamplurimorum Authorum traditiones ex illa lege sumptæ improbantur; aliorum verò placita distinctè magis quam hætenus explicantur: eum qui nulla bona reliquit, testari non posse in effectu, neque ejus hæreditatem dici, si nihil sit in qua succedi possit? cum Fulgofio, & aliis tenendum, coacta ratione demonstratur, & verissimo ejusdem legis intellectu adducto, nonnulla, & noviter & vere adnotantur per Authorem in hac materia, quæ oullus antèa sic consideraverat,

SUMMARIUM.

- 1 Papiniani Jureconsulti verba, quæ continentur in l. hæreditas, 53. ff. de petitione hæreditatis, referuntur.
- 2 Testari posse, & hæredè scribere eum, qui nulla bona reliquit, neque corporalia, neque incorporalia, atque ejus hæreditatem non improprie dici, ex sententia multorum Authorum, quæ improbat in l. 1. c. de d. cum seqq.
- 3 Antonij Gomezij, & aliorum Recentiorum distinctio adducitur, ut scilicet testari non possit, qui nulla bona habet, nec habere potest actu, & potentia; ille verò, qui de facto nulla bona habet, tamen potentialiter potest habere, testari possit; & de ejus veritate agitur in l. 10.
- 4 L. nihii aliud, ff. de verborum significatione, verba, contra sententiam propositam supra n. 2. optimè, & verè ponderata.
- 5 Et resolutio quorundam, quæ ex mente Antonij Gomez descendit, novè improbat per Authorem.
- 6 Nonnulla jura expenduntur, quæ contra superiorè opinionem velut expressa sunt: probant enim aperte contrarium assumptum, ut hoc n. adnotatur, & seqq.